



LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL TYRIMO SAVO INICIATYVA PRIEŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBĄ

2019 m. gegužės 16 d. Nr.4D-2018/1- 1642
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 13 straipsnio 3 dalimi bei atsižvelgdamas į Lietuvos Respublikos Konstitucijos 73 straipsnį ir Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 3 straipsnį, pradėjo tyrimą savo iniciatyva dėl galimai netinkamo Lietuvos Respublikos reklamos, Lietuvos Respublikos farmacijos įstatymų nuostatų taikymo, t. y., reklamos priežiūros priemonių netaikymo produkto (vaistinio / nevaistinio preparato) (toliau vadinama – Produktas) reklamos atveju, bei teisės aktuose nustatyto reklamos priežiūros srities reglamentavimo galimų trūkumų.

2. **Pagrindas pradėti tyrimą** savo iniciatyva yra Seimo kontrolierių įstatymo 13 straipsnio 3 dalis, kurioje nustatyta, kad, jeigu skundas yra gautas žodžiu, telefonu arba Seimo kontrolierius nustatė pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeistų žmogaus teisių ir laisvių požymių iš visuomenės informavimo priemonių bei iš kitų šaltinių, Seimo kontrolierius gali pradėti tyrimą savo iniciatyva.

Seimo kontrolierius pažymi, kad, pagal Reklamos įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 2 punktą, Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba (toliau vadinama – Konkurencijos taryba) vykdo šio įstatymo 5 straipsnyje (dėl klaidinančios reklamos) nustatytų reikalavimų įgyvendinimo priežiūrą. Farmacijos įstatymo 62 straipsnio 3 dalies 12 punktu Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba įpareigota tikrinti ir vertinti vaistinių preparatų reklamos vykdymą pagal šio įstatymo reikalavimus. Vadovaujantis Vaistinių preparatų reklamos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2006-12-28 įsakymu Nr. V-1128, 39 punktu, Farmacijos įstatymo ir minėtų taisyklių nustatytų vaistinių preparatų reklamos naudojimo draudimų ir reikalavimų, **išskyrus nuostatą dėl klaidinančios reklamos**, laikymąsi prižiūri Tarnyba (Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba).

Šiuo atveju tyrimą savo iniciatyva Seimo kontrolierius pradėjo atsižvelgęs į asmens pateiktą informaciją, taip pat Sveikatos apsaugos bei Ūkio ministerijų pateiktą informaciją, kad Konkurencijos tarybos pareigūnai, gavus informaciją dėl klaidinančios Produkto reklamos, galimai netinkamai aiškino bei taikė Reklamos, Farmacijos įstatymų nuostatas, nesiėmė taikyti reklamos priežiūros priemonės.

3. **Tyrimo tikslas** nustatyti, dėl kokių priežasčių nebuvo imtasi reklamos priežiūros priemonių dėl galimai klaidingos ir draudžiamos reklamos, kurioje reklamuojamas produktas „Hodrocream“, reklamoje vadinamas vaistiniu preparatu (Produktas). **Tyrimo objektas** – reklamos priežiūros vykdymas.

TYRIMAS IR IŠVADOS

4. Seimo kontrolierius, siekdamas išsiaiškinti aplinkybes, kreipėsi į Konkurencijos tarybą, prašydamas pateikti paaiškinimus bei atsakyti į Seimo kontrolieriaus klausimus.

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. *Konkurencijos taryba* Seimo kontrolierių informavo, pateikė dokumentus bei paaiškinimus, iš kurių nustatyta:

5.1. „2018 m. vasario 26 d. el. paštu buvo gautas vartotojo pranešimas dėl įvairiose interneto svetainėse galimai nelegaliai platinamų preparatų „Dr Farin“, skirtų lieknėjimui. Atsižvelgiant į reklamoje nurodytą produkto apibūdinimą bei naudojimo būdą, Konkurencijos taryba padarė išvadą, kad produktas „Dr Farin“ galimai yra maisto produktas. Todėl, įvertinus pranešime nurodytas aplinkybes bei tai, kad Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, vadovaujantis Lietuvos Respublikos maisto įstatymo 11 straipsnio 1 dalimi, atlieka valstybinę maisto kontrolę, pasiūlė vartotojui, kadangi vartotojo pateiktas elektroninis pranešimas neatitiko pranešimui (skundai) nustatytų reikalavimų, t. y. pranešimas nebuvo pasirašytas, kaip to reikalauja Reklamos įstatymas bei Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės [...], savo iniciatyva kreiptis į minėtą instituciją.“

5.2. „2018-04-25 buvo gautas vartotojo pranešimas dėl preparato sąnariams reklamos, skleistos laikraštyje [...]. [...]. Konkurencijos tarybos specialistai patikrino minėto produkto reklamoje nurodytą interneto svetainę ir nustatė, kad ši svetainė neveikia. Tačiau patikrinus informaciją panašiu interneto svetainės adresu nustatė, jog skleidžiama maisto papildo „Noselavit Complex“ reklama. Atsižvelgiant į tai, kad vartotojo pranešime nurodytos aplinkybės buvo susijusios su Reklamos įstatymo 14 straipsnio 1 dalimi, kurios priežiūrą, vadovaujantis Reklamos įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 3 punktu, atlieka Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, apie šį atvejį pagal kompetenciją buvo pranešta minėtai institucijai.“

5.3. „2018 m. rugsėjo 29 d. elektroniniu paštu buvo gautas [vartotojas žinomas] pranešimas, kuriame buvo nurodyta, kad interneto svetainėse [...] skleidžiamos galimai vartotojus klaidinančios „Hidrocream“ reklamos.“

5.4. „2018 m. spalio 18 d. buvo gautas vartotojo pranešimas dėl [bendrovės pavadinimas žinomas] galimo tam tikros grupės vartotojų, t. y. senjorų, klaidinimo, siekiant parduoti prekes, apgaulingai teigiant apie prekių gydomąjį poveikį. Išanalizavus vartotojo pranešime nurodytas aplinkybes ir pateiktas vaizdo įrašų nuorodas bei esant pagrindo manyti, kad nagrinėjamu atveju galimai pažeidžiamos Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 2 punkto, taip pat 7 straipsnio 15 punkto nuostatos, kurių priežiūra pagal minėto įstatymo 9 straipsnio 1 dalį yra priskirta Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai, pranešimas pagal kompetenciją buvo persiųstas minėtai institucijai.“

5.5. „Konkurencijos taryboje 2018 m. tyrimų dėl galimai klaidinančios Produkto ar panašaus pobūdžio produktų reklamos nėra pradėjusi. Tačiau Konkurencijos taryba, kuri, pagal kompetenciją atlieka produktų (išskyrus kosmetikos gaminių, maisto produktų, vaistinių preparatų) klaidinančios ir lyginamosios reklamos priežiūrą, siekdama, kad bendrovių skleidžiamos produktų reklamos neklaidintų vartotojų, daug dėmesio skiria prevencinei veiklai. [...].“

5.6. „Konkurencijos taryba 2018 m. spalio 2 d. raštu [...] informavo [...], kad preliminariai įvertinus elektroniniame laiške nurodytas aplinkybes bei patikrinus minėtas interneto svetaines, yra pagrindo manyti, jog keliami klausimai, kurių nagrinėjimas priskirtas ne Konkurencijos tarybos, tačiau Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos kompetencijai. Ši išvada buvo padaryta atsižvelgiant į tai, jog minėtoje reklamoje siūloma prekė buvo pristatoma kaip vaistas. Pavyzdžiui, reklamoje buvo teigiama: „<...> labai geras vaistas, kuris leidžia atkurti net visiškai suirusius sąnarius ir pašalinti

skausmą <...>. Kadangi šis vaistas pagamintas Lietuvoje <...>, „Hodrocream – rumunų vaistai“. Vadovaujantis Farmacijos įstatymo 49 straipsnio 2 dalimi, vaistinių preparatų reklama turi būti neklaidinanti ir objektyvi, informacija ir joje vartojami terminai turi atitikti vaistinio preparato charakteristikų santrauką, objektyviai apibūdinti vaistinio preparato savybes ir skatinti racionalų jo vartojimą. Minėto įstatymo 60 straipsnis numato, jog Farmacijos įstatymu nustatytos veiklos su farmacijos produktais valstybinę priežiūrą vykdo Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba [toliau vadinama – Tarnyba]. Dėl šių priežasčių, įvertinus ir tai, kad vartotojos elektroniniu paštu pateiktas pranešimas neatitiko pranešimui (skundai) nustatytų reikalavimų, t. y. pranešimas nebuvo pasirašytas, kaip to reikalauja Reklamos įstatymas bei Taisyklės, X buvo pasiūlyta savo iniciatyva kreiptis į Valstybinę vaistų kontrolės tarnybą.“

5.7. „Nagrinėjamu atveju Konkurencijos taryba, gavusi Raštą [iš Sveikatos apsaugos ministerijos], sužinojo, jog vis dėlto Produktas nėra vaistinis preparatas, bet iki šiol neturime informacijos, ar minėtas produktas nėra kosmetikos gaminys. Tačiau, net ir gavus informaciją, kad produktas nėra kosmetikos gaminys ir pagal kompetenciją minėta produkto reklama būtų priskirta Konkurencijos tarybai, šiuo metu atlikti tyrimą dėl skleistos galimai klaidinančios Produkto reklamos būtų neįmanoma, kadangi nei X, nei Konkurencijos taryba neturi užfiksavusi skleistos Produkto reklamos. Konkurencijos tarybos specialistai nustatė, jog šiuo metu minėto Produkto reklama nebeskleidžiama interneto svetainės [...]“

5.8. „Konkurencijos tarybos nuomone, dabartinis teisinis vaistinių preparatų reklamos reglamentavimas, kuris numatytas Farmacijos įstatyme, yra tinkamas. Minėtas įstatymas nustato, kad preparatų reklamos valstybinę priežiūrą atlieka Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba. Manytina, jog papildomas Valstybinės vaistų kontrolės tarybos kompetencijos nurodymas Reklamos įstatyme dėl vaistinių preparatų reklamos vykdymo ir formalus nukreipimas į Farmacijos įstatymą neužtikrintų teisinio reguliavimo aiškumo. Be to, Reklamos įstatymo 1 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad, jeigu kiti Lietuvos Respublikos įstatymai nustato papildomų ar kitų reklamos naudojimo reikalavimų arba nustato kitą reklamos naudojimo priežiūros tvarką ar reklaminės veiklos subjektų atsakomybę, taikomos tų įstatymų nuostatos.“

6. Lietuvos Respublikos *ūkio ministerija* 2018-11-12 rašte yra pažymėjusi, kad „vaistinių preparatų reklamą reglamentuoja Lietuvos Respublikos farmacijos įstatymo dešimtas skirsnis [...]. Šio skirsnio 49–51 straipsniuose yra nustatytas specialus (kitoks nei reklamos įstatyme) vaistinių preparatų reklamos ir jos priežiūros teisinis reglamentavimas. Siekiant užtikrinti tinkamą specialiųjų žinių reikalaujančią vaistinių preparatų reklamos priežiūrą, Farmacijos įstatymo 62 straipsnio 3 dalies 12 punkte numatyta, kad vaistinių preparatų reklamos vykdymo pagal Farmacijos įstatymo reikalavimus tikrinimą ir vertinimą atlieka Tarnyba.“

7. Lietuvos Respublikos *sveikatos apsaugos ministerija* 2018-11-15 rašte yra pažymėjusi: „Farmacijos įstatymas nereglamentuoja klaidinančios vaistinių preparatų reklamos, todėl Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba nevykdo tokios reklamos įgyvendinimo priežiūros. Tai yra išaiškinta Vaistinių preparatų reklamos taisyklių, [...]; 39 punkte – „Farmacijos įstatymo ir Taisyklių nustatytų vaistinių preparatų reklamos naudojimo draudimų ir reikalavimų, išskyrus nuostatą dėl klaidinančios reklamos, laikymąsi prižiūri Tarnyba. [...]. Atitinkamai Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos kompetencijai priklauso tik tų vaistinių preparatų, kurie yra įregistruoti Lietuvos Respublikos vaistinių preparatų registre, Bendrijos vaistinių preparatų registre ar Lygiagrečiai importuojamų vaistinių preparatų sąrašė, reklamos priežiūra. Anoniminiame rašte minėtas produktas nėra įregistruotas kaip vaistinis preparatas nė viename iš nurodytų registru, kad ir kaip klaidinančiai jis būtų pavadintas. Bet kokio produkto klaidingas įvardijimas reklamoje kaip vaistinio preparato nesuponuoja jo priskyrimo vaistiniam preparatui ir jo reklamos vykdymo priežiūros patekimo į Farmacijos įstatymo taikymo sritį. [...] Tarnyba nėra kompetentinga taikyti vaistinių preparatų reklamos priežiūros priemones kitų produktų, kurie nėra registruoti Vaistinių preparatų registre, [...] reklamos atvejais. Kadangi minėtoje reklamoje produktas klaidingai

įvardijamas kaip vaistinis preparatas, darytina išvada, kad šiuo atveju turėtų būti taikomos Reklamos įstatymo 5 straipsnio, reglamentuojančio klaidinančią reklamą, nuostatos, o šių nuostatų įgyvendinimo priežiūrą atlieka Konkurencijos taryba.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

8. Tyrimui reikšmingi Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai.

8.1. *Reklamos įstatyme* (redakcija, galiojusi iki 2019-05-01) reglamentuojama:

8.1.1. *2 straipsnis* – „3. **Klaidinanti reklama** – reklama, kuri bet koku būdu, įskaitant ir jos pateikimo būdą, klaidina arba gali suklaidinti asmenis, kuriems ji skirta arba kuriuos ji pasiekia, ir kuri dėl savo klaidinančio pobūdžio gali paveikti jų ekonominę elgesį arba kuri dėl šių priežasčių pakenkia ar gali pakenkti kito asmens galimybėms konkuruoti.“

8.1.2. *5 straipsnis* – „1. Draudžiama naudoti klaidinančią reklamą. [...]“

8.1.3. *19 straipsnis* – „1. Šiame įstatyme nustatytų reikalavimų įgyvendinimo priežiūrą, vadovaudamiesi šiuo ir kitais įstatymais, pagal kompetenciją atlieka: [...]; 2) Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba (toliau – Konkurencijos taryba) – dėl šio įstatymo 5 ir 6 straipsnių nuostatų; [...]“

8.1.4. *21 straipsnis* – „1. Priežiūros institucijos, atlikdamos šio įstatymo reikalavimų įgyvendinimo priežiūrą, turi teisę: 1) gauti iš valstybės ir savivaldybės institucijų bei įstaigų, kitų asmenų šiame įstatyme nustatytų reikalavimų pažeidimui tirti reikalingą informaciją ir dokumentus; [...]“

8.2. *Reklamos įstatyme* (redakcija, galiojanti nuo 2019-05-01) reglamentuojama:

8.2.1. *2 straipsnis* – „3. **Klaidinanti reklama** – reklama, kuri bet koku būdu, įskaitant ir jos pateikimo būdą, klaidina arba gali suklaidinti asmenis, kuriems ji skirta arba kuriuos ji pasiekia, ir kuri dėl savo klaidinančio pobūdžio gali paveikti jų ekonominę elgesį arba kuri dėl šių priežasčių pakenkia ar gali pakenkti kito asmens galimybėms konkuruoti. [...]“

8.2.2. *5 straipsnis* – „1. Draudžiama naudoti klaidinančią reklamą. [...]“

8.2.3. *19 straipsnis* – „1. Šiame įstatyme nustatytų reikalavimų įgyvendinimo priežiūrą, vadovaudamiesi šiuo ir kitais įstatymais, pagal kompetenciją atlieka: 1) Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba – dėl šio įstatymo 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13 straipsnių, 14 straipsnio (nagrinėja šiame straipsnyje nustatytų reikalavimų pažeidimus ir skiria baudas dėl pažeidimų, iširtų savo iniciatyva, arba pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pateiktus pažeidimų tyrimo dokumentus su atlikto tyrimo išvadomis (akta, protokolą ar kitą dokumentą) (toliau – tyrimo dokumentas), 15, 16, 17 ir 18 straipsnių nuostatų; [...]“

8.3. *Farmacijos įstatyme* reglamentuojama:

8.3.1. *2 straipsnis* – „25. **Lietuvos Respublikos vaistinių preparatų registras** – registras, skirtas vaistiniams preparatams registruoti ir jų registravimo duomenims tvarkyti Lietuvos Respublikoje. Į šį registrą įrašomi vaistiniai preparatai, dėl kurių išduotas registracijos pažymėjimas. [...] 50. **Vaistas (vaistinis preparatas)** – vaistinė medžiaga arba jų derinys, pagaminti ir teikiami vartoti, kadangi atitinka bent vieną šių kriterijų: 1) pasižymi savybėmis, dėl kurių tinka žmogaus ligoms gydyti arba jų profilaktikai; 2) dėl farmakologinio, imuninio ar metabolinio poveikio gali būti vartojamas ar skiriamas atkurti, koreguoti ar modifikuoti žmogaus fiziologines funkcijas arba diagnozuoti žmogaus ligas. [...]; 70. **Vaistinių preparatų reklama** – gyventojams, sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistams bet kokia forma ir bet kokiomis priemonėmis sklaidžiama kryptinga informacija apie vaistinius preparatus, agitacinė veikla ar raginimas, kuriais siekiama skatinti vaistinių preparatų skyrimą, tiekimą, pardavimą ar vartojimą, [...]“

8.3.2. *49 straipsnis* – „1. Lietuvos Respublikoje gali būti reklamuojami tik registruoti vaistiniai preparatai. 2. Vaistinių preparatų reklama turi būti neklaidinanti ir objektyvi, informacija ir joje vartojami terminai turi atitikti vaistinio preparato charakteristikų santrauką, objektyviai apibūdinti vaistinio preparato savybes ir skatinti racionalų jo vartojimą. 3. Vaistiniai preparatai turi

būti reklamuojami taip, kad visuomenei būtų aišku, jog tai yra reklama ir kad reklamuojamasis produktas yra vaistinis preparatas. [...].“

8.3.3. *61 straipsnis* – „1. Šiuo įstatymu nustatytos veiklos su farmacijos produktais valstybinę priežiūrą vykdo Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba, kuri taip pat atlieka Reglamento (EB) Nr. 726/2004 18 ir 19 straipsniuose nustatytas žmonėms skirtų vaistų priežiūros institucijos pareigas. [...].“

8.3.4. *62 straipsnis* – „3. Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba turi tikrinti ir vertinti: [...] 12) vaistinių preparatų reklamos vykdymą pagal šio įstatymo reikalavimus; [...].“

8.4. *Teisėkūros pagrindų įstatyme* reglamentuojama:

8.4.1. *3 straipsnis* – „3) pagarbos asmens teisėms ir laisvėms, reiškiančiu, kad teisės aktų nuostatos turi užtikrinti ir negali paneigti Konstitucijoje, Europos Sąjungos teisės aktuose, Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse, Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų asmens teisių ir laisvių, teisėtų interesų; [...] 5) efektyvumo, reiškiančiu, kad rengiant teisės akto projektą turi būti įvertinamos visos galimos teisinio reguliavimo alternatyvos ir pasirenkama geriausia iš jų, teisės akte turi būti įtvirtinamos veiksmingiausiai ir ekonomiškiausiai teisinio reguliavimo tikslą leisiančios priemonės, turi būti skelbiami ir įvertinami dėl teisinio reguliavimo gauti pasiūlymai, o teisėkūros veiksmai atliekami per protingus terminus; 6) aiškumo, reiškiančiu, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas; [...].“

8.4.2. *12 straipsnis* – „1. Prieš nustatant naują ar iš esmės keičiant esamą teisinį reguliavimą gali būti parengta numatomo teisinio reguliavimo koncepcija, kurioje pateikiama esamos padėties analizė, nurodomos sprendtinios problemos, numatomo teisinio reguliavimo tikslas, principai ir pagrindinės nuostatos, galimos teigiamos ir neigiamos numatomo teisinio reguliavimo pasekmės, numatomą teisinį reguliavimą pagrindžiančios nuostatos, kita svarbi informacija. [...].“

8.5. *Konkurencijos įstatyme* reglamentuojama:

8.5.1. *18 straipsnis* – „1. Konkurencijos taryba: [...] 5) tiria ir nagrinėja šio įstatymo, Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo (toliau – Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas), Reklamos įstatymo ir kitų įstatymų, kurių laikymosi priežiūrą vykdo Konkurencijos taryba, pažeidimus ir taiko pažeidėjams šiuose įstatymuose numatytas sankcijas; [...] 2. Konkurencijos taryba, atlikdama jai pavestas funkcijas, turi teisę: [...] 7) užfiksuoti faktines aplinkybes, reikšmingas tyrimams dėl šio įstatymo, Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo, Reklamos įstatymo ir kitų įstatymų, kurių laikymosi priežiūrą vykdo Konkurencijos taryba, pažeidimų pradėti ir atlikti; [...].“

8.5.2. *23 straipsnis* – „2. Konkurencijos taryba turi teisę pradėti tyrimą savo iniciatyva. [...].“

8.6. *Vyriausybės 1999-07-12 nutarimu Nr. 822 patvirtintuose Konkurencijos tarybos nuostatuose* reglamentuojama:

„8. Konkurencijos taryba atlieka šias funkcijas: [...]; 8.5. tiria ir nagrinėja Konkurencijos įstatymo ir kitų įstatymų pažeidimus ir taiko pažeidėjams sankcijas įstatymų numatytais atvejais ir tvarka; [...].“

8.7. *Sveikatos apsaugos ministro 2006-12-28 įsakymu Nr. V-1128 patvirtintose Vaistinių preparatų reklamos taisyklėse* (Taisyklės) reglamentuojama:

„4. Taisyklių reikalavimai taikomi bet kokia forma ir bet kokiomis priemonėmis skleidžiamai vaistinių preparatų reklamai. 39. Farmacijos įstatymo ir Taisyklių nustatytų vaistinių preparatų reklamos naudojimo draudimų ir reikalavimų, išskyrus nuostatą dėl klaidinančios reklamos, laikymąsi prižiūri Tarnyba. [...].“

Tyrimo išvados

9. Atsižvelgus į nustatytas aplinkybes bei teisinį reglamentavimą, pažymima:

9.1. *Reklamos įstatymo* tikslas – gerinti vartotojų informavimą apie prekes ir paslaugas, ginti vartotojų interesus, saugoti sąžiningos konkurencijos laisvę bei sudaryti sąlygas reklaminei veiklai plėtoti.

Pagal šio įstatymo 2 straipsnio 8 dalį, *reklama* – bet kokia forma ir bet kokiomis priemonėmis skleidžiama informacija, susijusi su asmens ūkine komercine, finansine ar profesine veikla, skatinanti įsigyti prekių ar naudotis paslaugomis, įskaitant nekilnojamojo turto įsigijimą, turtinių teisių ir įsipareigojimų perėmimą.

Reklamos įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas *klaidinančios reklamos* apibrėžimas; tai reklama, kuri bet koku būdu, įskaitant ir jos pateikimo būdą, klaidina arba gali suklaidinti asmenis, kuriems ji skirta arba kuriuos ji pasiekia, ir kuri dėl savo klaidinančio pobūdžio gali paveikti jų ekonominių elgesį arba kuri dėl šių priežasčių pakenkia ar gali pakenkti kito asmens galimybės konkuruoti. Reklamos įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas draudimas naudoti klaidinančią reklamą. Kai sprendžiama, ar reklama yra klaidinanti, atsižvelgiama į jos teisingumą, išsamumą ir pateikimo kriterijus.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad: „[...] reklama paprastai laikoma tam tikra informacija, kurią skleidžiant siekiama daryti poveikį asmenų pasirinkimui, skatinti norimą elgesį. [...] esminis reklamos požymis yra siekimas daryti kitiems asmenims poveikį jiems renkant ar įsigyjant tam tikrus produktus, skatinti juos elgtis tam tikru būdu. Skatinimas įsigyti ar vartoti produktus ir rodo komercinį tokios informacijos tikslą“ (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas byloje Nr. 3/02-7/02-29/03);

9.2. *Farmacijos įstatymas* reglamentuoja farmacinę ir kitą veiklą, susijusią su vaistiniais, tiriamaisiais vaistiniais preparatais, veterinariniais vaistais, veiklosiomis ir kitomis vaistinėmis medžiagomis, veterinarinės farmacijos veiklą, taip pat šios veiklos valstybinį valdymą ir priežiūrą.

Pagal šio įstatymo 2 straipsnio 70 punktą, *vaistinių preparatų reklama* – gyventojams, sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistams bet kokia forma ir bet kokiomis priemonėmis skleidžiama kryptinga informacija apie vaistinius preparatus, agitacinė veikla ar raginimas, kuriais siekiama skatinti vaistinių preparatų skyrimą, tiekimą, pardavimą ar vartojimą. Vadovaujantis šio įstatymo 49 straipsnio nuostatomis, Lietuvos Respublikoje gali būti reklamuojami tik registruoti vaistiniai preparatai, vaistinių preparatų reklama turi būti neklaidinanti ir objektyvi, informacija ir joje vartojami terminai turi atitikti vaistinio preparato charakteristikų santrauką, objektyviai apibūdinti vaistinio preparato savybes ir skatinti racionalų jo vartojimą, vaistiniai preparatai turi būti reklamuojami taip, kad visuomenei būtų aišku, jog tai yra reklama ir kad reklamuojamasis produktas yra vaistinis preparatas;

9.3. iki 2019-05-01 Reklamos įstatymo 5 straipsnio, reglamentuojančio klaidinančią reklamą, nuostatų įgyvendinimo priežiūrą vykdė Konkurencijos taryba.

Vaistinių preparatų (tik registruotų Vaistinių preparatų registre) reklamos valstybinę priežiūrą vykdo Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba. Vadovaujantis Farmacijos įstatymo nuostatomis, Tarnyba nevykdo klaidinančios vaistinių preparatų reklamos įgyvendinimo priežiūros.

Vadovaujantis Taisyklių nuostatomis (pažymos 8.7 punktą), vaistinių preparatų reklamos naudojimo draudimų ir reikalavimų, *išskyrus nuostatą dėl klaidinančios reklamos*, laikymąsi prižiūri Tarnyba.

Nagrinėjamu atveju nustatyta, kad Konkurencijos taryba, gavusi pranešimą dėl interneto svetainėse skleidžiamos galimai vartotojus klaidinančios Produkto reklamos, tinkamai neišsiaiškinusi, ar Produktas priskirtas vaistiniams preparatams, ar jis registruotas Vaistinių preparatų registre (Seimo kontrolieriaus nuomone, šiuo atveju išvelgtinas valstybės institucijų nebendradarbiavimas), galimai neišanalizavusi teisinio reglamentavimo, nurodė (pažymos 5.6 punktą), kad šio klausimo nagrinėjimas priskirtinas Tarnybos kompetencijai. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, reklamoje klaidingai pavadinus Produktą „vaistu“, vaistiniu preparatu jis netampa, todėl jo reklamos priežiūros vykdymas nepatenka į Farmacijos įstatymo taikymo sritį.

Pažymėtina, kad siekiant užtikrinti vartotojams teisinį tikrumą ir aiškumą, į kurią instituciją kreiptis dėl reklamos pažeidimų, operatyvesnį galimų pažeidimų nagrinėjimą, vienodą

įstatymų nuostatų taikymą, formuojamą praktiką, sumažinti administracinę naštą verslui, Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Reklamos įstatymo pataisas, kurios įsigaliojo nuo 2019-05-01. Priėmus Reklamos įstatymo pataisas, nuo 2019-05-01 klaidinančios reklamos priežiūrą vykdo Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba.

Taigi, įvertinus pasikeitusį teisinį reglamentavimą, t. y., kad Konkurencijos tarnyba jau nevykdo klaidinančios reklamos priežiūros, taip pat nėra užfiksuota skleista Produkto reklama (pažymos 5.7 punktą), netikslinga teikti reklamos priežiūrą vykdančiai institucijai rekomendaciją pakartotinai vertinti minėtą situaciją. Seimo kontrolierius taip pat neturi pagrindo abejoti, kad Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba nuo 2019-05-01 paskirtas naujas funkcijas vykdys netinkamai, todėl netikslinga teikti jai rekomendacijas dėl klaidinančios reklamos priežiūros vykdymo.

10. Apibendrinus pateiktas išvadas, konstatuotina, kad:

10.1. Reklamos įstatymo 5 straipsnyje imperatyviai įtvirtintas draudimas naudoti klaidinančią reklamą. Nuo 2019-05-01, priėmus Reklamos įstatymo pataisas, klaidinančios reklamos priežiūrą vykdo Vartotojų teisių apsaugos tarnyba (pažymos 6.2 punktą);

10.2. Konkurencijos taryba klaidinančios reklamos priežiūrą vykdė iki 2019-05-01, taigi išnyko aplinkybės (Konkurencijos taryba nevykdo klaidinančios reklamos priežiūros, ši funkcija perduota Vartotojų teisių apsaugos tarnybai), kurioms esant Seimo kontrolierius buvo priėmęs sprendimą pradėti tyrimą savo iniciatyva.

Vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 3 punkte įtvirtintomis nuostatomis (skundo tyrimas nutraukiamas, jei tyrimo metu išnyksta skundžiamos aplinkybės; nagrinėjamu atveju – pakeistas subjektas, vykdęs klaidinančios reklamos priežiūrą), Seimo kontrolieriaus 2018-11-29 sprendimu Nr. 4D-2018/1-1642 pradėtas tyrimas savo iniciatyva dėl reklamos priežiūros vykdymo nutrauktinas.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

11. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia savo iniciatyva pradėtą tyrimą prieš Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybą nutraukti.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas